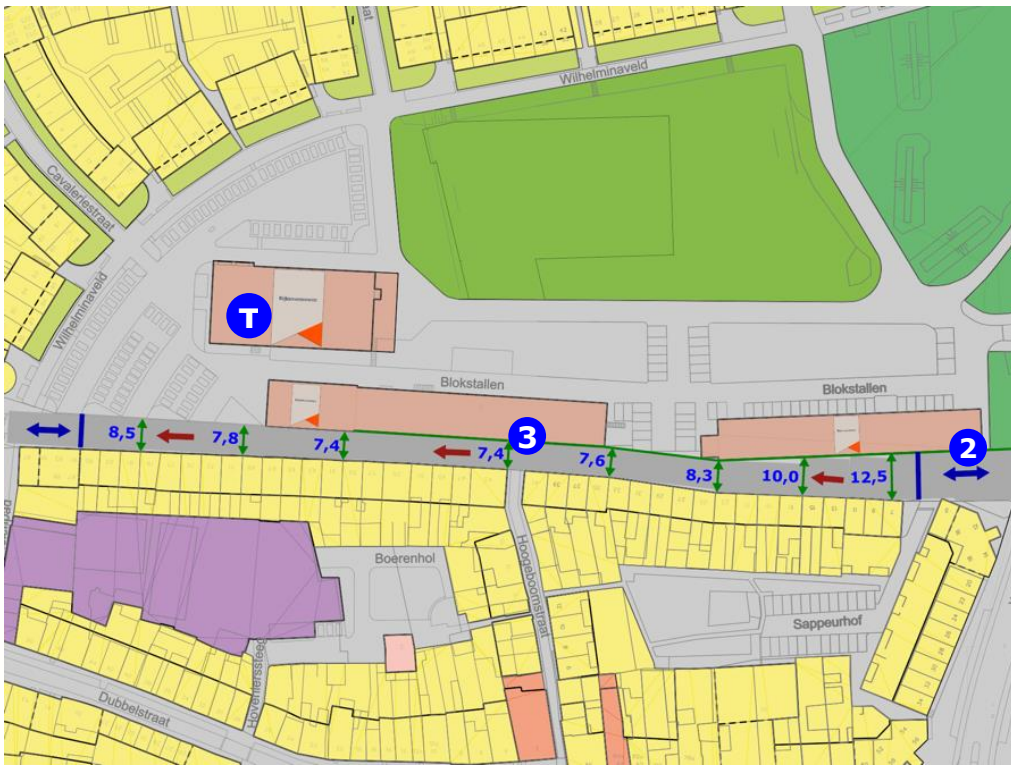

Artilleriestraat - mobiliteitsbeleid

De vergeten voetganger
Straat in het historisch stadsdeel
Veilig bereikbaar en toegankelijk?

Stichting Toegankelijk
 Bergen op Zoom

Leeswijzer

Het lezen/zien van de **essentie** van deze notitie is afdoende.

Essentie

- Op de genummerde bladzijde 3 wordt visueel weergegeven waar het om gaat.
- Op de bladzijde 4 wordt de kernvraag aan het gemeentebestuur gesteld en een oplossing gerichte aanbeveling gedaan.
- Op bladzijde 5 worden nog twee andere oplossingen beschreven.

Nadere beschouwing en onderbouwing

Voor geïnteresseerden worden in de bijlagen op de bladzijden 6 t/m 9 relaties gelegd met een mobiliteitsbeleid, met veilige bereikbaarheid en toegankelijkheid.

Inhoud

Beeldschets 2023 – 2025	<u>3</u>
Artilleriestraat - Mobiliteit van deur tot deur	<u>4</u>
Oplossingsgerichte mogelijkheden	<u>5</u>
Bijlage 1: Mobiliteit van deur tot deur	<u>6</u>
Bijlage 2: Breedte van een trottoir, effectieve loopruimte	<u>6</u>
Bijlage 3: Dwarsprofielen smalle straat in oude stad	<u>9</u>
Bibliografie	<u>10</u>

Beeldschets 2023 - 2025

Links, zuid; trottoir + band: 135 cm
Rechts, noord; trottoir+band: ≥ 135 cm; Rijloper: ca. 290 cm

Trottoir aan noordzijde is verdwenen, is parkeren geworden.
Verlies > 100 cm effectieve loopruimte aan de noordzijde
Effectieve loopruimte zuidzijde: < 100 cm.
Rijloper: ca 350 cm

In 2024 verdwenen trottoir.

Uitstapruimte

Beeldschets vervolg

Ontoegankelijk! Vernauwing: $75 - 15 - 20 = 40$ cm loopruimte

Parkeren fiets/scooter, ongewenst

Altijd minimaal 100 cm effectieve loopruimte nodig

Kind aan de hand en persoon met kinderwagen is mogelijk.

Artilleriestraat - Mobiliteit van deur tot deur

Inleiding

De parkeervakken Artilleriestraat zijn onlangs (2025) opnieuw bestraat. De straat was in 2024 al 'heringericht', maar niet naar tevredenheid van direct belanghebbenden. Het trottoir aan de noordzijde had bij de eerste 'herinrichting' al plaats moeten maken voor parkeervakken. Aan de zuidzijde bleef een veel te smal trottoir over met midden daarop lantaarnpalen. Met name het smalle deel van de straat is voor voetgangers ontoegankelijk geworden. Bij de tweede 'herinrichting' binnen een jaar is aan de ontoegankelijke situatie (nog) niets gedaan.

Kernvraag

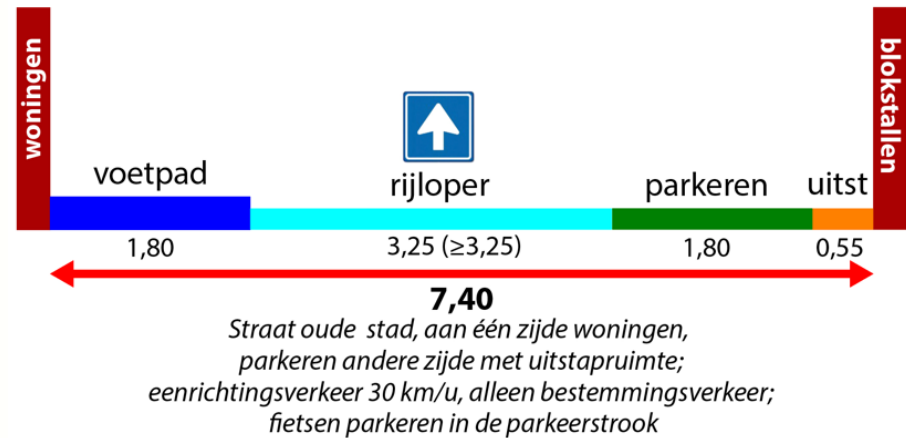
Toegankelijk Bergen op Zoom vraagt aan de gemeente hoe en wanneer de bereikbaarheid en toegankelijkheid voor voetgangers Artilleriestraat op orde gebracht worden.

Een oplossingsgerichte aanbeveling

Om oplossingsgerichte aanbevelingen te kunnen doen, heeft Toegankelijk Bergen op Zoom dwarsprofielen van een smalle straat in een historisch stadsdeel, de gewenste effectieve loopruimte en de 'mobiliteit van deur tot deur' voor de Artilleriestraat op buurt- en wijkniveau beschouwd.

De beschouwingen leverde onderstaand straatprofiel op. Dat is mogelijk als het trottoir aan de woningenzijde breder (180 cm incl. trottoirband) en de rijloper iets smaller (≥ 325 cm) gemaakt wordt.

Alleen bij zeer beperkt gemotoriseerd verkeer is dat acceptabel. Dat impliceert dat doorgaand verkeer in het eenrichtingsdeel van de Artilleriestraat minder gewenst is.

Een smallere rijloper heeft een gunstige invloed op de snelheid.

Als op het trottoir geen obstakels geplaatst worden, is het mogelijk. Fietsen, brommers en scooters zullen in de parkeerstrook geplaatst moeten worden.

Nawoord

Van bewoners van een straat mag niet verwacht worden dat ze naast het benoemen van individuele belangen voldoende kennis, inzicht en overzicht hebben van algemene belangen. Stedenbouwkundige -, verkeerskundige - en mobiliteitsoverwegingen zijn medebepalend voor het creëren van aantrekkelijke, veilige en leefbare woongebieden. Die voorwaarden overstijgen vaak (deels) individuele belangen. In een participatieproces zal de gemeentelijke overheid haar keuzes dus overtuigend moeten verklaren.

Verwachting

Grote nieuwe investeringen in parkeervakken bleken zeer snel mogelijk te zijn. Toegankelijk Bergen op Zoom verwacht dat er ook snel een oplossing voor de ontoegankelijke situatie wordt gevonden/gekozen. We gaan ervan uit dat dit kalenderjaar een acceptabel verbeterplan ten behoeve van voetgangers gemaakt en uitgevoerd wordt.

Bergen op Zoom, 25 april 2025

Toegankelijk Bergen op Zoom

Oplossingsgerichte mogelijkheden

1. Maak het trottoir minstens 165 cm breed (45 cm breder), plaats de lantaarnpalen op plaatsen zoals in de bijlage 2 gesuggereerd wordt en laat fietsen, brommers e.d. verplicht parkeren op het noordelijke deel, dus op de parkeerstrook (zie ook bijlage 3).
2. Geen lantaarnpalen op het trottoir, maar gevelarmaturen. Maak het trottoir 30 cm breder. De effectieve loopruimte wordt dan 130 cm en de rijloper kan 340 cm worden. Fietsen, brommers e.d. parkeren op de parkeerstrook.
3. Maak van de Artilleriestraat een voetgangersstraat, waar de auto en de fietser te gast zijn (max. 15 km/u). Zorg ervoor dat rolstoel- en rollatorgebruikers bij iedere voordeur kunnen komen.

Toegankelijk Bergen op Zoom geeft de voorkeur aan de eerste oplossing.

Bijlagen

In onderstaande bijlagen zijn relevante gedeelten uit andere notities opgenomen.

Onderzoeksvragen

- A. Wat betekent mobiliteit van deur tot deur voor de Artilleriestraat?
- B. Hoeveel effectieve loopruimte is nodig en hoe breed moet een trottoir zijn?
- C. Welke dwarsprofielen zijn er in een smalle straat mogelijk?

Toegankelijk Bergen op Zoom heeft de casus 'Artilleriestraat' beschouwd aan de hand van basisprincipes mobiliteit. Dat is geheel in lijn met de ontwikkeling van een specifiek mobiliteitsbeleid van/voor de gemeente Bergen op Zoom.

Bijlage 1: Mobiliteit van deur tot deur

"Mobiliteit van deur tot deur" betreft het volledige traject dat iemand aflegt van het vertrekpunt tot de uiteindelijke bestemming, met alle vervoersmiddelen en tussenstappen die daarbij horen.

Iedere 'tussenstap' is een schakel in een zogenaamde mobiliteitsketen.

Voorbeelden van mobiliteitsketens.

Keten met één schakel

Begin Lopen Bestemming

Keten met drie schakels- begin en eind voetganger

Begin Lopen Parkeren Fiets Parkeren Lopen Bestemming

Begin Lopen ParkerenAuto ParkerenLopen Bestemming

In een keten 'deur tot deur mobiliteit' verplaatst een persoon zich in de eerste schakel bijna altijd als voetganger en sluit de verplaatsing in de laatste schakel af als voetganger. Stichting Toegankelijk schenkt daarom allereerst aandacht aan de voetganger. Binnen deze focus kiezen we voor een leeftijds-vriendelijke benadering. Dus richten we ons op toegankelijkheids- en veiligheidsbelangen van mensen met een kind aan de hand, mensen met een kinderwagen, kinderen ouder dan 10 jaar¹ en op ouderen die iets minder goed ter been zijn/raken. Ieder adres in een straat moet dus vertrekpunt of bestemming kunnen zijn.

Bijlage 2: Breedte van een trottoir, effectieve loopruimte

Wat is effectieve loopruimte?

Effectieve loopruimte = breedte voetpad - breedte van obstakels - passeerafstanden - natuurlijke (schrik)afstanden.

Gedachtebepaling

Uitgangspunt is dat de toegangen tot percelen van woningen(voordeur) en bestemmingen veilig te voet bereikbaar zijn. Het betreft:

- Trottoirs of voetpaden in straten
- Verharde paden door parken of in het buitengebied
- Gemengd gebruik zoals woonerven.
- Gedeeld gebruik onder voorwaarde dat er voldoende effectieve loopruimte beschikbaar is en dat de veiligheid gewaarborgd is. Andere verkeersdeelnemers horen dan hun snelheid aan te passen aan die van de voetganger (≤ 5 km/u).

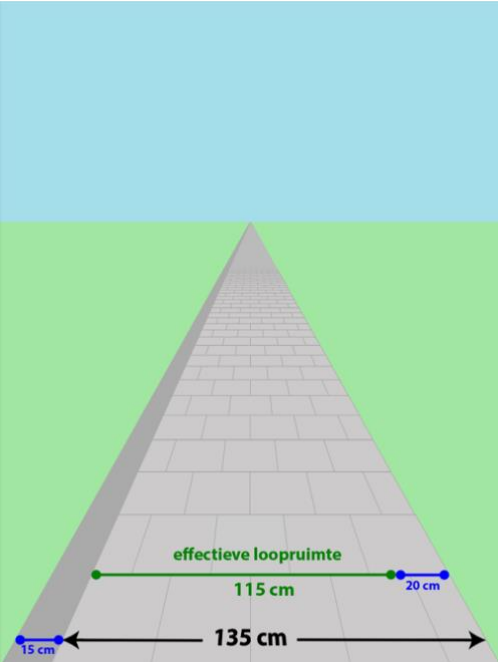
In principe moeten twee mensen naast elkaar kunnen lopen. Het mag bij een plaatselijke vernauwing voorkomen dat voetgangers even achter elkaar lopen of even wachten bij een tegemoetkomende voetganger of iets later een voetganger inhalen.

Passeer- en natuurlijke (schrik)afstanden, ander factoren

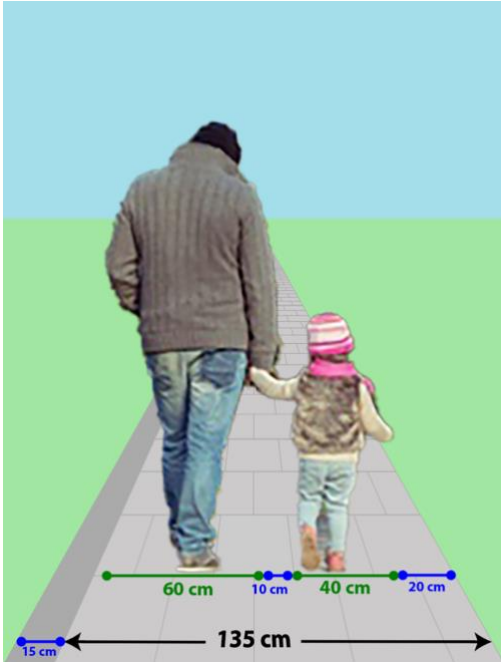
- Breedte richtlijnen personen
Volwassene: 60 cm, kind 40 cm, persoon met stok: 70 cm
- Natuurlijke afstanden tot
Object: 20 cm, stoeprand 15 à 20 cm
Passerende voetgangers: 40 cm
Volwassenen met kind: 10 cm
- Breedte (hulp)voertuigen
Kinderwagen: 80 cm
Rollator: 60 cm
Rolstoel: ≥ 60 cm
- Belangrijke factor: Drukke voetgangersverkeer

¹ Kinderen vanaf 11 jaar richten hun aandacht bewust op verkeer (SWOV-verkeersgedrag ontwikkelingsfasen Kinderen).

Geen lantaarnpalen – breedte 135 + 15 cm

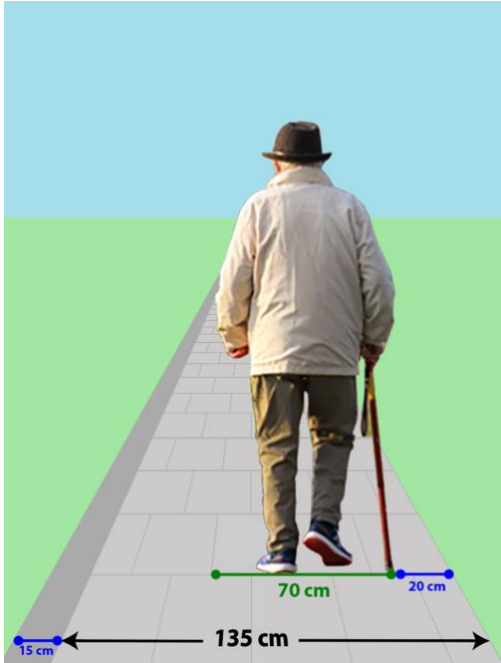
Effectieve loopruimte: 115 cm

Kind aan de hand is mogelijk

Ruimte voor een persoon met *kinderwagen*

Man met stok, voldoende ruimte

Lantaarnpalen – breedte 165 + 15 cm

Effectieve loopruimte: 100 cm

Kind aan de hand is nipt mogelijk

Ruimte voor een persoon met *kinderwagen*

Man met stok, voldoende ruimte

Meer voorbeelden

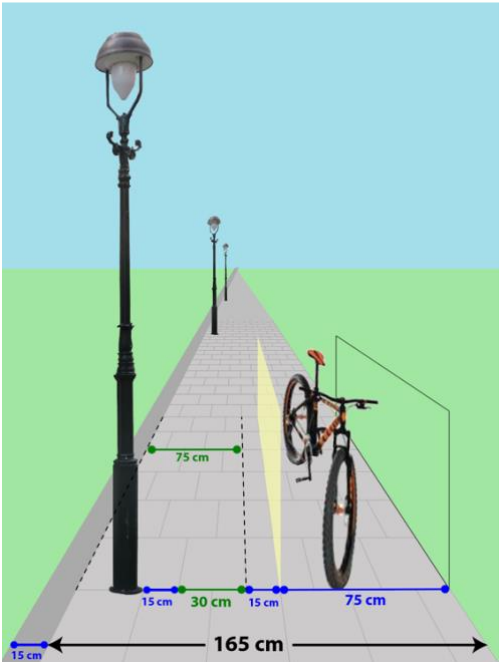
Man met rollator

Even achter elkaar lopen

Voetganger met tassen

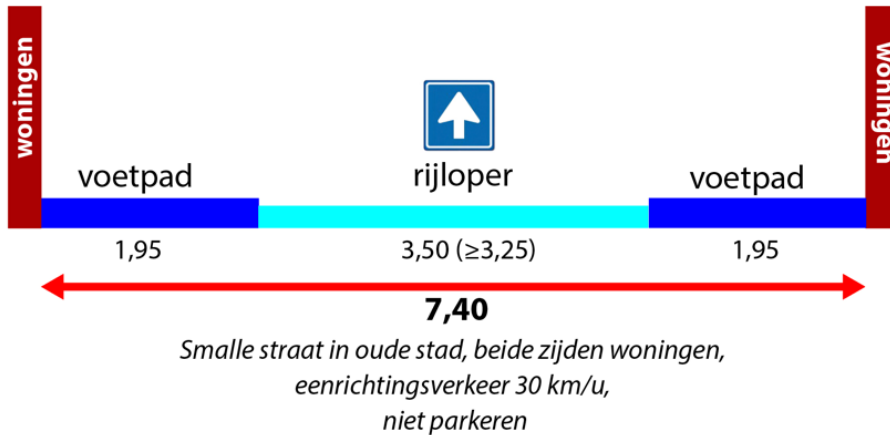
Geparkeerde fiets, scooter of fat bike; 75 cm minder effectieve loopruimte

Bijlage 3: Dwarsprofielen smalle straat in oude stad

Verkenning

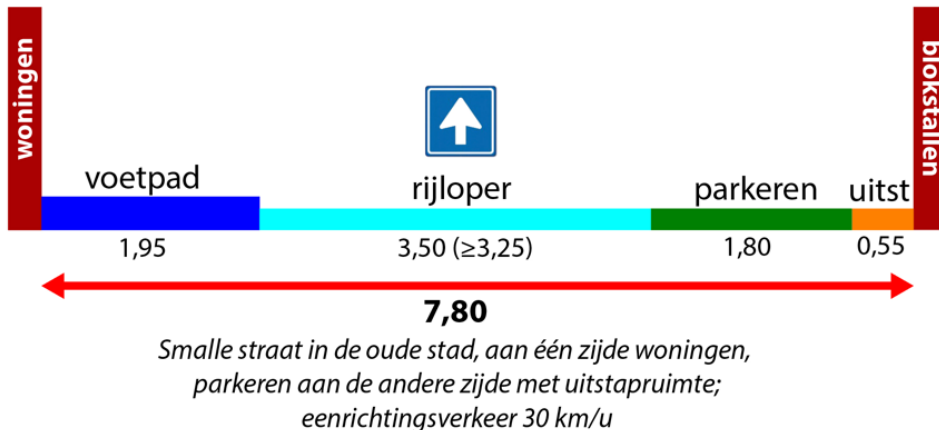
Voor een smalle straat in een oude binnenstad met aan beide zijden woningen en eenrichtingsverkeer wordt onderstaand (minimaal) dwarsprofiel gebruikt. Parkeren is niet mogelijk.

Woningen aan beide zijden, niet parkeren

Voor een smalle stadsstraat met eenrichtingsverkeer en aan één zijde woningen is onderzoek naar parkeren aan de niet woningzijde, de moeite waard.

Woningen aan een zijde, andere zijde parkeren

Ruimtegebrek?

In straten is er volgens de richtlijnen voor elkaar passerende of elkaar tegemoetkomende voetgangers een strook van minstens $(1,80 + 0,15 =) 1,95$ m breed nodig. Voor een langspaarkeerstrook nabij een gevelwand is minstens 0,55 m ruimte nodig om uit te kunnen stappen. Dus in totaal minimaal $1,8 + 0,55 = 2,35$ m. Voor een rijloper is bij voorkeur 3,50 m nodig, echter in speciale omstandigheden kan volstaan worden met 3,25 m.

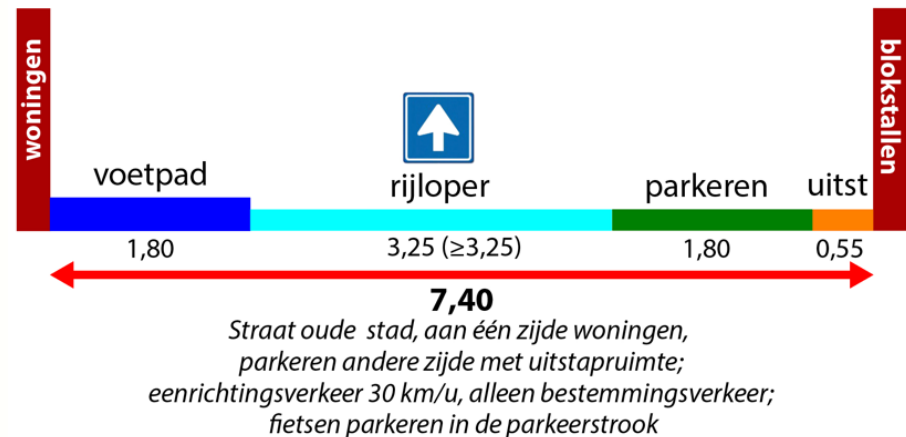
Totaal komt dat neer op $1,95 + 3,50 + 1,80 + 0,55 = 7,80$ m. Er is echter maar 7,40 m beschikbaar.

Oplossing

Als de breedte van de rijloper teruggebracht wordt naar 3,25 m en het voetpad (trottoir) naar 1,80 m ($1,65 + 0,15$), zou het kunnen.

Voorwaarden

Alleen bij zeer beperkt gemotoriseerd verkeer is dat acceptabel. Dat impliceert dat doorgaand verkeer in het eenrichtingsdeel van de Artilleriestraat niet gewenst is. Een smallere rijloper heeft een gunstige invloed op de snelheid. Als er geen doorgaand gemotoriseerd verkeer is en als er op het trottoirs geen obstakels geplaatst worden, is dat mogelijk. Fietsen, brommers en scooters, zullen in de parkeerstrook geplaatst moeten worden.

Bibliografie

Bruys, P (2024).	Herinrichting Artilleriestraat verkenning. Bergen op Zoom	Leeslink
CROW (2024).	Ontwerpwijzer voetgangers (743). Ede: CROW	
CROW (2014).	Richtlijn toegankelijkheid (337). Ede: CROW	
CROW (2021).	Obstakels op voetpaden voorkomen en verhelpen. Ede: CROW KpVV	Leeslink
Fruin, J (1971).	Pedestrian Planning and Design. New York	
Gem. Amsterdam (2018).	Leidraad voetgangersruimte. Amsterdam: Verkeer & Openbare Ruimte	Leeslink
Gem. Leiden (2013).	Handboek kwaliteit openbare ruimte deel I – Uitgangspunten. Leiden:	Leeslink
Gem. Leiden (2013).	Handboek kwaliteit openbare ruimte deel II – Inrichtingsprincipes. Leiden:	Leeslink
Gem. Leiden (2013).	Handboek kwaliteit openbare ruimte deel III – Details. Leiden:	Leeslink
Gem. Zwolle (2024).	Toegankelijke stad. Zwolle:	Weblink
KIM (2024)	Loopfeiten 2024. Den Haag: Kennisinstituut voor mobiliteitsbeleid	Downloadlink
Molster, A. (2020).	Loop! 'Tien ontwerpprincipes voor een loopvriendelijke omgeving'. Arnhem: Molster Publishing	
Ruimte voor lopen	Met lopen kom je verder.	Weblink
SWOV (2014).	Maatgevende normen in de Nederlandse richtlijnen voor wegontwerp. Leidschendam:	Leeslink
SWOV (2019).	Kinderen van 0-14 jaar. SWOV-factsheet. SWOV, Den Haag.	Leeslink